

Notat

Samlenotat til Folketingets Europaudvalg

Rådsmøde (rum og forskning) den 29. november 2019

Dagsorden - rum

1. Rådskonklusioner om rumløsning for et bæredygtigt Arktis 2
- *vedtagelse af rådskonklusioner*
- *politisk drøftelse*

29. oktober 2019

2. Bæredygtig brug af rummet 5
- *politisk drøftelse*

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**

Jura og Internationale forhold

Dagsorden - forskning

3. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om det
Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) (omarbejdning) og
forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om den Strategiske
Innovationsdagsorden for Det Europæiske Institut for Innovation og
Teknologi (EIT) for 2021-2027: Styrke Europas innovationstalant og –
kapacitet 7
- *Vedtagelse af generel delvis indstilling (EIT forordningen)*
- *Vedtagelse af fremskridtsrapport (Den strategiske innovationsdagsorden)*

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700

www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Sagsbehandler
Inger Schow
Tel. 72 31 82 97
insec@ufm.dk

4. Europa-Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om ændring af
beslutning 2007/198/Euratom om oprettelse af et europæisk
fællesforetagende for ITER og fusionsenergiudvikling og om tilståelse af
fordele til det. 15
- *Vedtagelse af delvis generel indstilling*

Ref.-nr.
74118

5. Europa-Kommissionens forslag til Rådets forordning om oprettelse af Det
Europæisk Atomenergifællesskabs forsknings- og uddannelsesprogram for
perioden 2021-2025, som komplementerer Horisont Europa –
rammeprogrammet for forskning og innovation 20
- *Vedtagelse af delvis generel indstilling*

6. Anneks IV til Horisont Europa forordningen (synergier) 27
- *Vedtagelse af delvis generel indstilling*

7. Betragtninger til Horisont Europa forordningen 30
- *Vedtagelse af delvis generel indstilling*

8. Rådskonklusioner om den opdaterede biøkonomiske strategi 32
- *Vedtagelse*

1. Rådskonklusioner om rumløsning for et bæredygtigt Arktis

Nyt notat.

1. Resumé

Det finske EU-formandskab har udarbejdet et udkast til rådskonklusioner, som fremhæver rumbaserede løsninger som understøttende for indfrielse af EUs arktiske politik, herunder i forhold til bæredygtighed. Rådskonklusionerne fremhæver især de europæiske rumprogrammer; jordobservationsprogrammet Copernicus som afgørende for bl.a. klimamonitorering samt satellitnavigationssystemerne Galileo og EGNOS som centrale for sikker og præcis transport. Udfordringerne i Arktis adresseres imidlertid ikke tilstrækkeligt af nuværende løsninger, og Rådet peger derfor på, at arktiske brugerbehov tages med i betragtning ved nye løsninger, og når eksisterende systemer videreudvikles. Hertil ønsker Rådet, at forskning i det arktiske indtænkes på tværs af EU's programområder. Endeligt opfordres Kommissionen til at opdatere EU's arktiske politik. Regeringen støtter formandskabets udkast til rådskonklusioner

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Sagen forelægges udvalget til orientering.

2. Baggrund

Med udgangspunkt i EU's integrerede politik for Arktis fra 2016 samt "En rumstrategi for Europa" fra 2016 ønsker det finske EU-formandskab på konkurrenceevnerådsmødet den 29. november 2019 at drøfte, hvordan EU med rumbaserede løsninger understøtter EU's prioriteter og engagement i Arktis med henblik på at løse udfordringerne i regionen og bidrage til en bæredygtig udvikling. Satellitbaserede tjenester og satellitdata har et enormt potentiale for at løse mange udfordringer i Arktis og understøtter allerede i dag en lang række vigtige samfundsopgaver.

Formandskabet har forud for rådsmødet forberedt et sæt rådskonklusioner, der adresserer denne problematik. Rådskonklusionerne fungerer som en naturlig kobling til Kommissionens forslag til et samlet EU-rumprogram for den næste flerårige finansielle ramme og kan sætte en strategisk retning for at indtænke Arktis, når eksisterende og nye programelementer i rumprogrammet udvikles.

3. Formål og indhold

Formandskabets udkast til rådskonklusioner fremhæver rumbaserede løsninger som understøttende for indfrielse af EU's arktiske prioriteter, hvor monitorering af klimaet i Arktis kan være afgørende for reduktion af drivhusgasser og klimatilpasning. Rumbaserede løsninger er desuden vigtige kilder til at skabe en bæredygtig udvikling i Arktis, både socioøkonomisk og miljømæssigt.

Der fokuseres i rådskonklusionerne på vigtigheden af EU's eget jordobservationsprogram, Copernicus, og programmets langsigtede, koordinerede indsamling af forskellige typer data om jorden, herunder i den arktiske region. Copernicus-programmets seks tematiske tjenester leverer værdifuld information inden for overvågning af hhv. atmosfæren, havmiljøet, landjorden, klimaændringer, samt i forhold til beredskab og sikkerhed. Rådskonklusionerne pointerer imidlertid, at der

stadig er udækkede behov i denne overvågning for eksempel med hensyn til monitorering af drivhusgasser. Rådet støtter derfor, at udviklingen af Copernicus-programmet også adresserer disse behov og således omfatter monitorering af parametre som drivhusgasserne CO₂ og metan samt i den arktiske region parametre som havtemperatur og ændringer i udbredelsen af havis.

Rådskonklusionerne lægger vægt på tilstedeværelsen af sikker og præcis navigation i Arktis, og fremhæver EU's eget satellitnavigationssystem Galileo som det system med den bedste dækning i den arktiske region. Rådet tilskynder at arktiske behov tages med i betragtning, når fremtidige Galileo-tjenester udvikles. Rådet erkender, at selvom EU's EGNOS program i 2019 er udvidet til at dække størstedelen af EU's territorier i det arktiske, er der stadig mangler i dækningen, hvorfor Kommissionen tilskyndes til at skabe tilgængelighed af EGNOS til hele EU så hurtigt som muligt.

Manglen på landbaserede kommunikationsnet i Arktis betyder, at ruminfrastruktur spiller en stadig vigtigere rolle i forbindelse med at skabe pålidelige og højhastighedskommunikationsmuligheder. Dækningen i dag er ikke fuldstændig, hvilket kan have konsekvenser for den arktiske regions mulighed for digital omstilling og for at opfylde behovene i de arktiske samfund. Rådskonklusionerne opfordrer Kommissionen til at undersøge, om en sådan kapacitet kan udvikles og skabe sammenhæng på tværs af EU's kommende rumprogram.

Forstyrrelser i driften af rumbaserede systemer som følge af rumvejrshændelser kan udgøre en sikkerhedsrisiko for brugere i det arktiske. Rådskonklusionerne peger på, at det nye programelement i EU's kommende rumprogram, SSA, (Space Situational Awareness) sikkerhed i og fra rummet forventeligt vil fremme forståelsen af rumvejrshændelser og kunne afværge eller forhindre de skadelige effekter, der kan være ved det.

Rådskonklusionerne anbefaler, at forskning, udvikling og innovation i rum og Arktis bliver fremmet gennem relevante EU-programmer, herunder Horizon Europe. Rådet opfordrer EU til at støtte udbredelsen af innovative teknologier i Arktis, som kan stimulere nyudviklinger og potentielt skabe sociale og økonomiske fordele både inden for og uden for Arktis.

Udfordringerne i Arktis og de løsninger, der er nødvendige for at håndtere dem, kræver en samlet indsats på både regionalt og internationalt niveau. Med målet om et bæredygtigt Arktis opfordrer rådskonklusionerne Kommissionen og Det Europæiske GNSS-Agentur til at samarbejde aktivt med aktører som Den Europæiske rumorganisation, ESA, og European Organisation for the Exploitation of Meteorological Satellites, EUMESAT, samt internationale partnere om at fremme rumbaserede løsninger og skabe den bedst mulige synergi.

Rådet opfordrer til, at EU's integrerede politik for Arktis opdateres, så den tager højde for aktuelle problemstillinger og nye prioriteter.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser i Danmark.

8. Høring

Samlenotatet har været i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget hørings svar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemsstater forventes at kunne støtte rådskonklusionerne.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter formandskabets udkast til rådskonklusioner. Generelt anser regeringen det for meget positivt for Rigsfællesskabet, at Kommissionen og Rådet har fokus på rumrelaterede aktiviteter i Arktis.

Regeringen bakker op om, at man indtænker Arktis i EU's kommende samlede rumprogram, både ved udvikling af nye tjenester men også videreudvikling af eksisterende, og det er i dansk interesse, at øget satellitdækning bliver prioriteret på europæisk plan.

Regeringen finder det vigtigt, at der tages højde for brugerbehov, og at løsningerne kan bidrage til at styrke digitaliseringen og en bæredygtig økonomi og i de arktiske samfund.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

2. Bæredygtig brug af rummet

Nyt notat.

1. Resumé

Det forventes, at formandskabet vil lægge op til en drøftelse om bæredygtig brug af rummet, og hvordan EU som aktiv rumaktør med egne satellitter i omløb kan efterleve de af FN fastsatte rammer for bæredygtig brug af rummet. Der er ikke modtaget et dokument til punktet.

Sagen forelægges udvalget til orientering.

2. Baggrund

Det finske EU-formandskab ønsker på konkurrenceevnerådsmødet den 29. november 2019 en drøftelse om bæredygtig brug af rummet.

De seneste års teknologiske fremskridt har muliggjort et stigende antal opsendelser af mindre satellitter og konstellationer af satellitter, som risikerer at medføre omfattende trafik i vigtige kredsløb om jorden. En øget trafik, samt en øget mængde af rumsrot, øger risikoen for kollisioner og kan udgøre en fare for driften af rumsystemer som jordobservation, satellitnavigation og satellitkommunikation.

Der eksisterer i dag internationale traktater og konventioner i FN-regi, der fastsætter rammerne for en sikker anvendelse af rummet. Der foreligger endnu ikke retningslinjer for, hvordan disse konkret skal udmøntes, og derfor kan der være behov for, at EU, som rumaktør og med egne satellitter i omløb, selv etablerer mekanismer, der gør, at EU's egne aktiviteter i rummet gennemføres på en ansvarlig og bæredygtig måde.

Regeringen har undervejs i forhandlingerne om et samlet rumprogram for den næste flerårige finansielle ramme arbejdet for en generel målsætning, som indebærer, at EU implementerer passende foranstaltninger til udvikling og anvendelse af teknologier til bortafskaffelse af rumsrot.

Det forventes, at formandskabet forud for rådsmødet udsender spørgsmål med henblik på at strukturere debatten.

3. Formål og indhold

Der er ikke modtaget et dokument til punktet så nærmere formål og indhold kendes ikke.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Samlenotatet har været i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget hørings svar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at andre lande vil støtte drøftelsen om bæredygtig brug af rummet.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter drøftelsen om bæredygtig brug af rummet og finder, at den ligger i naturlig forlængelse af internationale drøftelser i FN-regi og i forlængelse af forhandlingerne om EU's kommende rumprogram.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Som følge af den stigende afhængighed af rumbaserede systemer, anser regeringen det for vigtigt at etablere sikkerhed i rummet. Regeringen støtter, at EU har fokus på mulighederne for at bekæmpe og nedbringe rumskrot som følge af egne aktiviteter i rummet.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

3. Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) (omarbejdning) og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om den Strategiske Innovationsdagsorden for Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) for 2021-2027: Styrke Europas innovationstalent og –kapacitet

KOM (2019) 331

KOM (2019) 330

Revideret notat. Markeringsstreg i margenen indikerer ændringer ift. tidligere notat.

1. Resumé

Formandskabet forventes at sætte forslag til forordning om det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) (omarbejdning) på dagsordenen til delvis generel indstilling. Formandskabet stiler mod en fremskridtsrapport for EIT's Strategiske Innovationsdagsorden (SID).

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Kommissionen har den 11. juli 2019 fremsat forslag om en forordning for det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) og et forslag til EIT's Strategiske Innovationsdagsorden (SID).

I perioden 2021-2027 foreslås EIT finansieret gennem det kommende rammeprogram for forskning og innovation, Horisont Europa.

EIT-forordningen er, i modsætning til SID, ikke tidsbunden. Det foreslås derfor at gøre den nye EIT-forordning tidsneutral, således at det i slutningen af hver flerårige finansielle ramme i princippet ikke vil være nødvendigt med ændringer - eller kun vil være nødvendigt med minimale ændringer - af forordningen.

Eftersom EIT-forordningen allerede blev ændret væsentligt i 2013, og det nuværende forslag indeholder yderligere indholdsmæssige ændringer af EIT-forordningen, foreslås det at ændre EIT-forordningen ved hjælp af omarbejdning som lovgivningsteknik for at sikre større juridisk klarhed og bedre læsbarhed.

I henhold til EIT-forordningen skal Kommissionen hvert syvende år forelægge Europa-Parlamentet og Rådet et forslag til en SID, der fastlægger EIT's prioriterede områder og langtidsstrategi og dets finansielle behov. Formålet med SID for perioden 2021-2027 er således at skabe overensstemmelse med de overordnede mål prioriteter og regelsæt i Horisont Europa samt den flerårige strategiske plan og fremme synergi med andre relevante programmer.

Forslaget til en ny SID for EIT for 2021-2027 fremlægges derfor sammen med forslaget om en omarbejdning af EIT-forordningen.

Regeringen lægger stor vægt på, at forordningen for EIT ikke gøres tidsneutral samt, at der ikke etableres nye KIC'er før de allerede etablerede KIC'er viser en effekt, der står mål med de anvendte ressourcer. Regeringen lægger vægt på, at

drøftelser vedr. forslaget ikke foregriber forhandlingerne om den kommende flerårige finansielle ramme (MFF) for 2021-2027, herunder forhandlingerne om Horisont Europa.

Sagen forelægges udvalget til forhandlingsoplæg.

2. Baggrund

Kommissionen har den 11. juli 2019 fremsat forslag om en forordning for det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) og et forslag til EIT's Strategiske Innovationsdagsorden (SID).

I perioden 2021-2027 foreslås EIT finansieret gennem det kommende rammeprogram for forskning og innovation, Horisont Europa.

EIT-forordningen er, i modsætning til SID, ikke tidsbunden. Det foreslås derfor at gøre den nye EIT-forordning tidsneutral, således at det i slutningen af hver flerårige finansielle ramme i princippet ikke vil være nødvendigt med ændringer - eller kun vil være nødvendigt med minimale ændringer - af forordningen.

Eftersom EIT-forordningen allerede blev ændret væsentligt i 2013, og det nuværende forslag indeholder yderligere indholdsmæssige ændringer af EIT-forordningen, foreslås det at ændre EIT-forordningen ved hjælp af omarbejdning som lovgivningsteknik for at sikre større juridisk klarhed og bedre læsbarhed.

I henhold til EIT-forordningen skal Kommissionen hvert syvende år forelægge Europa-Parlamentet og Rådet et forslag til en SID, der fastlægger EIT's prioriterede områder og langtidsstrategi og dets finansielle behov. Formålet med SID for perioden 2021-2027 er således at skabe overensstemmelse med de overordnede mål prioriteter og regelsæt i Horisont Europa samt den flerårige strategiske plan og fremme synergi med andre relevante programmer.

Forslaget til en ny SID for EIT for 2021-2027 fremlægges derfor sammen med forslaget om en omarbejdning af EIT-forordningen.

3. Formål og indhold

Kommissionens pakke består af 1) forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om EIT (omarbejdning) samt 2) forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om den strategiske innovationsdagsorden for EIT for 2021-2027: Styrke Europas innovationstalent og -kapacitet.

3.1 Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om EIT (omarbejdning)

I perioden 2021-2027 finansieres EIT under rammeprogrammet Horisont Europa. EIT er derfor en integreret del af Kommissionens forslag om oprettelse af Horisont Europa og er en af de tre komponenter i søjlen "Et innovativt Europa". I forslaget om Horisont Europa fastsættes budgettet for EIT for den næste flerårige finansielle ramme og dets rationale, merværdi og indsatsområder samt hovedlinjerne for aktiviteterne. Selve forslaget om Horisont Europa udgør dog ikke retsgrundla-

get for videreførelse af EIT's drift fra og med 2021. Retsgrundlaget for EIT er fortsat EIT-forordningen, der fastlægger EIT's mission og opgaver samt rammerne for dets funktionsmåde.

EIT-forordningen er ikke tidsbunden, i modsætning til SID. Eftersom en række bestemmelser i EIT-forordningen henviser direkte til det nuværende Horisont 2020-program for perioden 2014-2020, bør disse bestemmelser imidlertid ændres for at gøre dem forenelige med de næste rammeprogrammer til støtte for forskning og innovation.

Kommissionen foreslår derfor at gøre den nye EIT-forordning tidsneutral, således at der i slutningen af hver flerårige finansielle periode ikke nødvendigvis vil være behov for ændringer - eller kun minimale ændringer - af forordningen.

Eftersom EIT-forordningen blev ændret væsentligt i 2013, og det nuværende forslag indeholder yderligere indholdsmæssige ændringer af EIT-forordningen, foreslås det at ændre EIT-forordningen ved hjælp af omarbejdning som lovgivningsteknik for at skabe større juridisk klarhed og bedre læsbarhed. Det, at den omarbejdede forordning vil være tidsneutral, vil ifølge Kommissionen desuden gøre det muligt at fokusere på hovedprincipperne for EIT's og KIC'ernes funktionsmåde. Dette, kombineret med den større rolle SID vil spille i forbindelse med tilpasningen af EIT til finansieringsprogrammet under hver flerårige finansielle ramme, vil ifølge Kommissionen forbedre den overordnede sammenhæng i EIT's lovgivningsmæssige ramme, lette anvendelsen af bestemmelserne og gøre lovgivningsprocessen lettere i en syvårig periode.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

EIT's **mission** er at bidrage til bæredygtig økonomisk vækst og fremme konkurrenceevnen i Unionen gennem styrkelse af medlemsstaternes og Unionens innovationskapacitet med henblik på at imødegå de store udfordringer, som samfundet står over for. Dette skal ske ved at fremme synergi og samarbejde mellem videregående uddannelse, forskning og innovation på højeste niveau, herunder ved at fremme iværksætteri.

EIT bidrager til opfyldelse af de generelle og specifikke **mål**, der er fastsat i EU-rammeprogrammet til støtte for forskning og innovation (Horisont Europa).

De vigtigste ændringer i de enkelte bestemmelser i forslaget:

Artikel 4 SID – forslaget præciserer SID's rolle og funktion.

Artikel 5 EIT's organer - forslaget styrker forretningsudvalgets rolle som et særligt EIT-organ, fremhæver direktørens ansvar over for bestyrelsen og styrker den interne revisions uafhængighed.

Artikel 6 Opgaver - forslaget indeholder flere præciseringer af EIT's nuværende opgaver og understreger betydningen af EIT's opgave med at sikre en passende koordination og fremme kommunikation og tematisk samarbejde mellem KIC'erne. Med forslaget vil EIT som noget nyt få til at opgave at udpege og koordinere støtteforanstaltninger, som KIC'erne iværksætter til udvikling af videregående uddannelsesinstitutioners iværksætter- og innovationskapacitet og integrering af disse i innovationsøkosystemer.

Artikel 10 Principper for evaluering og overvågning af KIC'er - med forslaget ajourføres henvisningen til EU-rammeprogrammet til støtte for forskning og innovation for så vidt angår indikatorerne til løbende overvågning og periodiske uafhængige evalueringer af KIC'erne.

Artikel 11 Varighed, opretholdelse og opløsning af et KIC - forslaget styrker den omfattende midtvejsevaluering af hver enkelt KIC inden udløbet af den indledende rammepartnerskabsaftale og indfører begrebet "samarbejdsmemorandum" som en mulighed for at sikre forbindelsen mellem EIT og KIC'erne efter slutdatoen for rammepartnerskabsaftalen.

Artikel 17 Finansiering af KIC'erne – med forslaget fastsættes princippet for EIT's reviderede finansieringsmodel, hvorefter det kun er i de indledende faser af KIC-livscyklussen, at EIT's bidrag til KIC'erne kan dække op til 100 % af de samlede udgifter i forbindelse med merværdiskabende KIC-aktiviteter. Et sådant bidrag mindskes gradvis med tiden i overensstemmelse med de medfinansieringssatser, der er fastsat i SID. I artiklen understreges desuden vigtigheden af, at KIC'erne er finansielt bæredygtige inden for EIT's konkurrencebaserede tildelingsmekanisme.

Artikel 20 EIT's budget - forslaget fastlægger EIT's finansiering og kilden til EIT's finansielle bidrag til KIC'erne.

Bilag I EIT's vedtægter - foreslåede ændringer af EIT's vedtægter med det formål at præcisere bestyrelsens, forretningsudvalgets og direktørens rolle, at styrke bestyrelsens rolle i forbindelse med overvågning, kontrol og styring af KIC'er og at præcisere Kommissionens rolle i forhold til EIT for at afspejle dens forpligtelser med hensyn til overvågning og forsvarlig økonomisk forvaltning. Forslaget indeholder et nyt krav om Kommissionens samtykke i et begrænset antal strategiske spørgsmål, som afgøres af bestyrelsen (f.eks. principper om overvågning og finansiel tildeling).

3.2. Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets afgørelse om den strategiske innovationsdagsorden for EIT for 2021-2027: Styrke Europas innovationstalent og -kapacitet

I henhold til artikel 17 i EIT-forordningen skal Kommissionen hvert syvende år forelægge Europa-Parlamentet og Rådet et forslag til en SID, der fastlægger EIT's strategiske prioriteringer på lang sigt og dets finansieringsbehov, og som skal være i overensstemmelse med det gældende EU-rammeprogram til støtte for forskning og innovation.

EIT's SID skal sikre overensstemmelse med målene for det relevante EU-rammeprogram til støtte for forskning og innovation, den flerårige strategiske plan, overvågningskravene og andre krav i det pågældende program samt fremme synergi med andre relevante programmer under hver nye flerårige finansielle ramme.

De mere generelle mål for EIT er:

- 1) at styrke bæredygtige innovationsøkosystemer i hele Europa
- 2) at fremme innovation og iværksætteri gennem bedre uddannelse
- 3) at indføre nye løsninger på globale udfordringer på markedet.

De specifikke mål for EIT i perioden 2021-2017 er:

- a) at øge KIC'ernes effekt og integreringen af elementerne i videntrekanten

- b) at øge innovationskapaciteten i den videregående uddannelsessektor ved at fremme institutionelle ændringer i de videregående uddannelsesinstitutioner
- c) at øge EIT's regionale rækkevidde for at afhjælpe regionale skævheder i innovationskapaciteten i hele EU.

I SID anføres det, at EIT bl.a. vil styrke Europas innovationstalent og –kapacitet gennem følgende initiativer:

Vedrørende viden- og innovationsfællesskaber vil EIT:

4. styrke innovationsøkosystemerne ved fortsat at støtte eksisterende KIC'er med henblik på at imødegå globale udfordringer gennem integrering af elementerne i videntrekanten
5. definere områder og fremme stærkere samarbejde på tværs af KIC'erne om emner af strategisk og politisk relevans
6. sikre, at KIC'erne udvikler og gennemfører en strategi for at skabe samarbejde og synergi med relevante europæiske partnerskaber og andre relevante EU-initiativer og –programmer
7. sikre, at KIC'erne har en inklusiv tilgang, der har til formål at styrke deres forbindelser med nationale, regionale og lokale innovationsaktører
8. sikre, at EIT's regionale innovationsaktiviteter (EIT-RIS) skaber øgede virkninger på regionalt niveau og fuldt ud integreres i KIC'ernes flerårige strategier
9. iværksætte nye KIC'er inden for udvalgte tematiske områder af strategisk betydning, begyndende med et KIC på området kulturelle og kreative industrier i 2022.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Vedrørende støtte til innovationskapaciteten i de videregående uddannelser vil EIT:

- i samarbejde med Kommissionen udforme og iværksætte aktiviteter til støtte for udviklingen af innovationskapaciteten inden for videregående uddannelse, som vil blive gennemført via KIC'erne og indledt i 2021
- indføre en opsøgende ordning for at tilskynde videregående uddannelsesinstitutioner fra lande, der er moderate og beskedne innovatorer, til at udvikle deres innovationskapacitet
- yde specifik vejledning, ekspertise og coaching til de deltagende videregående uddannelsesinstitutioner
- styrke og udvide anvendelsesområdet for EIT-mærket ud over KIC'erne til at omfatte de videregående uddannelsesinstitutioner, der deltager i projektet.

Vedrørende de tværgående foranstaltninger vil EIT:

- forbedre sin synlighed gennem en stærkere mærkestrategi over for de vigtigste interessenter i medlemsstaterne
- undersøge muligheden for at anvende de eksisterende EU-informationsnetværk og sørge for koordinering af deres aktiviteter for at sikre bedre rådgivning og vejledning til potentielle EIT-KIC-partnere

- tilrettelægge regelmæssige møder i gruppen af medlemsstaternes repræsentanter for at sikre en effektiv kommunikation og udveksling af oplysninger med medlemsstaterne
- øge synligheden af instituttets indsats over for borgerne og kredsen af interessenter via interessentforummet, EIT's priser og EIT's alumnefællesskab
- identificere, kodificere og effektivt udveksle erfaringer og god praksis fra EIT-finansierede aktiviteter, samarbejde med EU-medlemsstaternes myndigheder på både nationalt og regionalt plan ved at etablere en struktureret dialog og koordinere indsatsen med henblik på at identificere, udveksle og formidle god praksis og erfaringer
- udvikle hovedretningslinjer for EIT's og KIC'ernes internationale samarbejde under tilsyn af EIT's bestyrelse i overensstemmelse med Kommissionens strategi for internationalt samarbejde om forskning og innovation og i samråd med de respektive tjenestegrene i Kommissionen.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Kommissionen anfører desuden, at EIT vil skulle skabe synergi og komplementaritet med andre EU-programmer og –instrumenter, herunder Erasmus+, Programmet for et digitalt Europa, midler under samhørighedspolitikken, InvestEU, Et kreativt EU og COSME.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig om forslaget.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen anfører, at forslagene om en omarbejdning af EIT-forordningen samt SID overholder nærheds- og proportionalitetsprincippet. Forslagene går ikke videre, end hvad der er nødvendigt for at nå Unionens mål, og giver en klar EU merværdi med hensyn til stordriftsfordele, omfanget og hastigheden af investeringer inden for forsknings- og innovationsområder sammenlignet med nationale og regionale initiativer og løsninger. Desuden vil en EU-indsats ikke gribe ind i rent nationale scenarier eller kræve harmonisering af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser.

Kommissionen anfører, at EIT har opbygget EU-dækkende innovationsøkosystemer inden for uddannelse, forskning, erhvervsliv og andre berørte områder. De samarbejdsaktiviteter, der støttes af EIT, fører til øget kvalitet i indsatsen, øget innovation og internationalisering af KIC-partnere og -organisationer, skabelse af grænseoverskridende tværfaglige netværk, mere samarbejde på tværs af sektorer og større geografisk rækkevidde.

EIT er desuden det eneste instrument inden for rammerne af Horisont Europa med et særligt fokus på uddannelse som en central drivkraft for innovation, vækst og konkurrenceevne.

Regeringen er enig i denne vurdering, hvorefter forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Meddelelsen vurderes at have erhvervsøkonomiske, samfundsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser for Danmark.

Hvad angår de erhvervsøkonomiske konsekvenser, så anfører Kommissionen, at forslaget vil bidrage til at fremme en bæredygtig økonomisk vækst og konkurrenceevne gennem en styrkelse af innovationskapaciteten.

Hvad angår de samfundsøkonomiske konsekvenser, så anfører Kommissionen, at der er specifikke strukturelle svagheder i EU's innovationskapacitet, som skal afhjælpes på EU-plan, som vil være i fokus for EIT's bidrag. De videregående uddannelsesinstitutioner skal fremme iværksætteri, overvinde faggrænser og institutionalisere et stærkt, ikke-disciplinært samarbejde i EU mellem den akademiske verden og industrien. Adgang til iværksættertalent er sammen med adgangen til professionelle tjenester, kapital og markeder på EU-plan og samling af de vigtigste innovationsaktører om et fælles mål de vigtigste forudsætninger, når det handler om at pleje et innovationsøkosystem.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Hvad angår de statsfinansielle konsekvenser, foreslår Kommissionen, at finansieringsrammen for gennemførelsen af EIT og SID for perioden 2021-2027 fastlægges til 3 mia. EUR (løbende priser), der er indeholdt i og forhandles under den samlede finansieringsramme til Horisont Europa. Det bemærkes, at de budgetmæssige rammer for Horisont Europa fastsættes som led i de overordnede forhandlinger om EU's flerårige finansielle ramme (MFF) for perioden 2021-2027.

Forudsat en dansk finansieringsandel på 2 pct. vil det danske bidrag til EIT og SID via EU's generelle budget udgøre i alt 60 mio. EUR eller 8,6 mio. EUR årligt i perioden, svarende til ca. 64 mio. kr. årligt (såfremt budgetforslaget fastholdes).

8. Høring

Samlenotat er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at medlemsstaterne generelt vil forholde sig positive til forslaget til forordning.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen lægger vægt på, at drøftelser vedr. forslaget ikke foregriber forhandlingerne om den kommende flerårige finansielle ramme (MFF) for 2021-2027, herunder forhandlingerne om Horisont Europa.

Regeringen er overordnet positiv over for formålet med EIT og dets primære instrument, KIC'erne. Det er en stærk prioritet for regeringen at skabe øget sammenhæng mellem forskning, uddannelse og innovation i EU-samarbejdet. Hertil finder regeringen det positivt, at der arbejdes for bedre at overføre disse elementer til industrien og dermed fremme innovationskapaciteten.

Regeringen finder, at der er behov for mere viden om effekten af de otte allerede etablerede KIC'er, herunder om de har bidraget til at indfri formålet om øget sammenhæng mellem uddannelse, forskning og innovation. Regeringen lægger stor vægt på, at der ikke etableres nye KIC'er før de allerede etablerede KIC'er viser en effekt, der står mål med de anvendte ressourcer. Yderligere vil regeringen lægge stor vægt på, at EIT forordningen ikke gøres tidsneutral, således at den kan forhandles igen, inden en flerårig finansiel ramme fra 2028 træder i kraft.

Regeringen vil endvidere arbejde for, at KIC'erne ses i sammenhæng med det øvrige partnerskabslandskab under Horisont Europa samt at der etableres synergi og sammenhæng mellem EIT og de øvrige elementer af Horisont Europa herunder blandt andet det Europæiske Innovationsråd.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Folketingets Europaudvalg fik fremsendt grund- og nærhedsnotat om forslaget den 5. september 2019. Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg under punktet "Siden sidst" på møde den 20. september 2019.

4. Europa-Kommissionens forslag til Rådets afgørelse om ændring af beslutning 2007/198/Euratom om oprettelse af et europæisk fællesforetagende for ITER og fusionsenergiudvikling og om tilståelse af fordele til det.

KOM (2018) 445

Revideret notat. Markeringsstreg i margenen indikerer ændringer ift. tidligere notat.

1. Resumé

Kommissionen har den 7. juni 2018 fremsat forslag til Rådets afgørelse om ændring af beslutning 2007/198/Euratom om oprettelse af et europæisk fællesforetagende for ITER og fusionsenergiudvikling. Det finske formandskab forventes at sætte punktet på dagsordenen til delvis generel indstilling.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

En vellykket opførelse og drift af ITER er afgørende for den europæiske køreplan for fusionsenergi, som udgør en overordnet vej mod fusionselektricitet og har bred opbakning fra aktørerne inden for fusionsenergiforskningen i Europa.

Kommissionen foreslår at afsætte 6,07 mia. EUR (løbende priser) til ITER i perioden 2021-2027.

Sagen forelægges udvalget til forhandlingsoplæg.

2. Baggrund

Kommissionen fremsatte den 7. juni 2018 et forslag til afgørelse om ændring af beslutning 2007/198/Euratom om oprettelse af et europæisk fællesprojekt for ITER og fusionsenergiudvikling. Retsgrundlaget for rådsafgørelsen er artikel 47 i Euratomtraktaten, hvoraf det fremgår, at Rådet med enstemmighed træffer afgørelser vedrørende Fællesskabets deltagelse i et fællesforetagendes finansiering. Denne afgørelse udgør den grundlæggende retsakt for den periode, som dækkes af den næste flerårige finansielle ramme, og den vil være grundlaget for vedtagelsen af Kommissionens årlige finansieringsafgørelser.

Afgørelsen muliggør overførslen af midler til Fusion for Energy (som er det europæiske agentur for ITER) i løbet af perioden 2021-2027.

Afgørelsen omfatter også de administrative udgifter for Kommissionen i forbindelse med Fusion for Energy og ITER-organisationen, den bredere strategi og andre relevante aktiviteter i perioden 2021-2027.

ITER-projektet sigter mod afgørende videnskabelige gennembrud inden for udvikling af fusionsenergi. Det er forhåbningen, at fusionsenergi kommer til at spille en central rolle i fremtidens europæiske energilandskab, som en potentielt udtømmelig, klimavenlig energikilde. Dette er især vigtigt efter Parisaftalen fra 2015 og EU's forpligtelse til at føre an i udvikling af en lavemissionsøkonomi og håndtering af globale klimaændringer på en omkostningseffektiv måde.

Den europæiske deltagelse i ITER-projektet er baseret på den aftale, der blev undertegnet i november 2006 mellem syv globale partnere, Euratom, USA, Rusland, Japan, Kina, Sydkorea og Indien. ITER-projektet er det første af sin art og udviklet gennem et internationalt forskningssamarbejde, som giver mulighed for synergieffekter og mobilisering af finansielle ressourcer, som ikke ville være mulige for en enkelt stat.

Som vært for projektet har Europa en stærkere retlig forpligtelse under ITER-aftalen og har følgelig indtaget en ledende rolle i projektet med en andel på 45 % af opførelsesomkostningerne (de andre ITER-medlemmers andel er på ca. 9 % hver) for at sikre en rettidig færdiggørelse af anlægget. Dette forslag til Rådets afgørelse ændrer Rådets afgørelse (2007/198/Euratom) af 27. marts 2007 om oprettelse af et europæisk fællesforetagende for ITER og fusionsenergiudvikling med henblik på at danne grundlag for finansiering af aktiviteterne i forbindelse med dette fællesforetagende (i det følgende benævnt "Fusion for Energy" eller "F4E") for perioden 2021-2027 i henhold til Euratomtraktaten.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Rådets afgørelse fra 2007 var allerede blevet ændret ved Rådets afgørelse 2013/791/Euratom af 13. december 2013 for at tillade en finansiering af fusionsenergiaktiviteterne. Nærværende forslag, som følger samme logik, bygger på Euratom-traktatens artikel 47 og vedrører Euratoms deltagelse i finansieringen af F4E under den flerårige finansielle ramme for 2021-2027.

ITER-Rådet godkendte i 2016 en ajourført tidsplan og overslag over omkostningerne i forbindelse med færdiggørelsen af ITER-anlægget. Den nye tidsplan tager sigte på at nå den første produktionsfase ("plasma produktion") i december 2025 som det tidligste teknisk mulige tidspunkt for ITER-anlægget, med fuld drift anslået til at starte i 2035. Denne tidsplan er sammen med de tilknyttede reviderede omkostninger grundlaget for det nye referencescenarie for ITER-projektet.

I sin meddelelse "EU's bidrag til en reform af ITER-projektet" af 14. juni 2017 fremlagde Kommissionen overslag over omkostningerne for opførelsesfasen (kun for den europæiske andel). For perioden 2021-2027 blev beløbet fra EU-budgettet, herunder Kommissionens administrative udgifter i forbindelse med F4E opgaver og andre relevante aktiviteter, anslået til ca. 6,1 mia. EUR (i nutidsværdi).

Den 12. april 2018 vedtog Rådet konklusioner på grundlag af Kommissionens meddelelse og bekræftede på ny Euratoms fortsatte engagement i en vellykket færdiggørelse af ITER-projektet. Rådet erklærede, at det vil bestræbe sig på at stille ressourcerne til rådighed for aktiviteterne under F4E inden for den flerårige finansielle ramme for perioden 2021-2027. På dette grundlag bemyndigede Rådet Kommissionen til at godkende det nye referencescenarie for ITER-projektet (omfang, tidsplan og omkostninger) på vegne af Euratom på ITER-Rådets møde på ministerplan.

Overførslen vil blive rettet ind efter den periode, som den flerårige finansielle ramme dækker, og løbe i syv år. Ifølge ITER-aftalen vil ITER-projektet i første omgang strække sig over 35 år (dvs. indtil 2042). Der bliver således brug for

efterfølgende rådsafgørelser om den videre finansiering af Euratoms bidrag til projektet.

En vellykket opførelse og drift af ITER er centralt for den europæiske køreplan for fusionsenergi, som er en målrettet vej mod fusionselektricitet og nyder bred opbakning fra aktørerne inden for fusionsenergiforskningen i Europa. Denne afgørelse vil derfor fremme synergi med fusionsforskningsaktiviteter, der finansieres inden for rammerne af Euratomprogrammet for forskning og uddannelse 2021-2025. Denne afgørelse vil også gøre det muligt at færdiggøre de aktiviteter, der gennemføres inden for rammerne af aftalen om den bredere strategi mellem Euratom og Japan og supplere det internationale samarbejde inden for rammerne af ITER-aftalen.

3. Formål og indhold

Med forslaget foretages der en ændring af afgørelse 2007/198/Euratom på følgende måde:

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

1. I artikel 4, stk. 3, anføres det, at Euratoms vejledende bidrag til fællesforetagendet for perioden 2021-2027 og de tilknyttede støtteudgifter for samme periode fastsættes til 6,07 mia. EUR (løbende priser).
2. I artikel 4, stk. 4 anføres det, at ovennævnte beløb også kan dække udgifter til forberedelse, overvågning, kontrol, audit, evaluering og andre aktiviteter samt udgifter, der er nødvendige for at forvalte og gennemføre denne afgørelse, herunder administrative udgifter, og evaluering af opfyldelsen af afgørelsens målsætninger. Det kan desuden omfatte udgifter til undersøgelser, møder mellem eksperter og udgifter i forbindelse med informationsteknologinet med henblik på behandling og udveksling af oplysninger, eksempelvis informationsteknologiværktøjer i virksomheder og anden teknisk og administrativ bistand, som er påkrævet i forbindelse med forvaltningen af denne afgørelse.
3. Artikel 5b udgår.
4. I artikel 5c indsættes, at evalueringer skal gennemføres, så resultaterne kan indgå i beslutningsprocessen, herunder at der senest i 2024 gennemføres en midtvejsevaluering, samt at Kommissionen senest i 2031 skal have foretaget en endelig evaluering af afgørelsen.
5. I artikel 5d indsættes bestemmelser vedrørende informations- og kommunikationstiltag vedrørende afgørelsen og dens forsanstætninger og resultater.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har den 15. januar 2019 vedtaget en betænkning om Kommissionens forslag til ITER. I betænkningen opfordrer EP Rådet til at godkende Kommissionens forslag samt foreslår en række ændringer, herunder bl.a.:

- medtage bestemmelser om synergier og samarbejde mellem ITER og Euratoms forsknings- og uddannelsesprogram for perioden 2021-2025
- overveje samarbejde med små og mellemstore private disruptive aktører som f.eks. nystartede virksomheder, der eksperimenterer med nye fremgangsmåder og

teknologier, i forskningsprogrammet og i det netværk af organisationer, som er udpeget inden for videnskabelig og teknologisk fusionsforskning

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen anfører i forslaget, at initiativet falder ind under EU's enekompetence, jf. artikel 101 i Euratom-traktaten. Nærhedsprincippet finder derfor ikke anvendelse.

ITER er et unikt langsigtet projekt - det første af sin art - og yder et stort bidrag til EU's langsigtede strategi for ren energi, forsyningssikkerhed og konkurrenceevne. Som sådan kan det ikke gennemføres ved hjælp af industriinitiativer på dette stade af den teknologiske udvikling, og offentlig intervention er påkrævet. Denne investering giver Europas højteknologiske industrier og små og mellemstore virksomheder (SMV) en værdifuld mulighed for at innovere og udvikle spinoff-produkter til brug uden for fusionsenergisektoren (f.eks. inden for energisektoren generelt, luftfarten, sundhedssektoren og højteknologisk udstyr).

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Da retsgrundlaget for ITER er en international aftale, som Euratom er part i, er foranstaltninger på EU-plan mere effektive og virkningsfulde, og giver mulighed for samordning af foranstaltninger med henblik på at opfylde EU's forpligtelser. At samle ressourcer og ekspertise er altafgørende for opførelsen af ITER, og en EU-indsats er absolut påkrævet for den kritiske masse af ressourcer og viden fra forskellige områder, teknologier og forskningsinfrastruktur og industrier, der kræves til opførelsen af dette projekt, der er det første af sin art.

Følgelig giver en indsats på EU-plan resultater, som usammenhængende nationale udgifter ikke vil kunne nå for så vidt angår en række strategiske prioriteter: i) forsyningssikkerhed, ii) muligheder for langsigtet vækst og udvikling af europæisk viden, teknologi og industri samt strukturering af EU's F&U-indsats, iii) forbedringer af kvalitet og innovation gennem eksponering for EU-dækkende og global konkurrence og iv) mobilisering af EU's potentiale/forhandlingsposition på globalt plan.

Regeringen er enig i denne vurdering.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Meddelelsen vurderes at have erhvervsøkonomiske, samfundsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser for Danmark.

Hvad angår de erhvervsøkonomiske og samfundsøkonomiske konsekvenser så anfører Kommissionen, at målrettede høringer af interesserede parter har bekræftet, at EU's investering i opførelsen af ITER medfører vigtige fordele for Europas industri og forskerkredse. Dette blev gentaget i et arrangement for

industrien i december 2017, som viste, at fusionsenergi allerede giver industrien konkrete forretningsmuligheder og har en positiv indvirkning på beskæftigelsen, den økonomisk vækst og innovationen samt har positive virkninger, som rækker ud over områderne fusion og energi.

Hvad angår de statsfinansielle konsekvenser så foreslår Kommissionen, at finansieringsrammen for gennemførelsen af afgørelsen fastlægges til 6,07 mia. EUR (løbende priser).

Danmarks *indirekte* bidrag til ITER via EU-budgettet – svarende til ca. 2 procent – for perioden 2021-2027 beløber sig til 121,4 mio. EUR eller 17,3 mio. EUR årligt i perioden, svarende til ca. 130,1 mio. kr. årligt (såfremt budgetforslaget fastholdes).

De *direkte* statsfinansielle konsekvenser for Danmark består i, at Danmark som medlem af medlemsland i F4E direkte bidrag efter en fast fordelingsnøgle til F4E's budget (§ 19.53.01.20) med ca. 0,65 % af det samlede budget. Danmarks bidrag i perioden 2021-2035 må forventes at være ca. 4 mio. kr. i nutidspriser. Dette svarer til niveauet for det nuværende årlige danske bidrag.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

8. Høring

Samlenotat er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget hørings svar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at medlemsstaterne generelt vil forholde sig positive til forslag til forordning.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen lægger vægt på, at drøftelser vedr. forslaget ikke foregriber forhandlingerne om den kommende flerårige finansielle ramme (MFF) for 2021-2027.

Regeringen er enig med Kommissionen i ITER's potentiale og betydning for udviklingen af fusionsenergi som en bæredygtig energikilde. Regeringen har støttet opførelsen af ITER og ønsker i udgangspunktet, at ITER skal fortsætte, idet regeringen også tidligere har noteret sig, at EU som "værtspart" ikke kan trække sig ud af projektet inden for rammerne af den internationale aftale.

Regeringen har været meget bekymret for en række forhold, herunder særligt projektets fordyrelse for EU og de deltagende lande samt projektets begrænsede omkostningskontrol. Regeringen har derfor lagt stor vægt på, at projektets styring, ledelse og omkostningskontrol forbedres markant.

Med udgangspunkt i vedtagelsen af rådskonklusionerne den 12. april 2018 vurderer regeringen, at projektstyring og budgetlægning er forbedret betragteligt i forhold til situationen i 2010.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Folketingets Europaudvalg fik fremsendt grund- og nærhedsnotat om forslaget den 13. juli 2018. Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg under punkt "Siden sidst" på møde den 20. september 2019.

5. Europa-Kommissionens forslag til Rådets forordning om oprettelse af Det Europæisk Atomenergifællesskabs forsknings- og uddannelsesprogram for perioden 2021-2025, som komplementerer Horisont Europa – rammeprogrammet for forskning og innovation.

KOM (2018) 437 endelig

Revideret notat. Markeringsstreg i margenen indikerer ændringer ift. tidligere notat.

1. Resumé

Det finske EU-formandskab forventes at sætte punktet på dagsordenen til delvis generel indstilling/fremskridtsrapport på det kommende møde i EU's Konkurrenceevneråd den 29. november 2019.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Kommissionen har den 7. juni 2018 fremsat forslag til Rådets forordning om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskabs forsknings- og uddannelsesprogram for perioden 2021-2025, som komplementerer Horisont Europa – rammeprogrammet for forskning og innovation.

Programmet har følgende hovedområder:

- Fusionsforskning og udvikling
- Nuklear fission, sikkerhed og strålingsbeskyttelse
- Direkte aktioner, der gennemføres af Det Fælles Forskningscenter.

Kommissionen foreslår at afsætte 1,675 mia. EUR (løbende priser) til programmet

Sagen forelægges udvalget til forhandlingsoplæg.

2. Baggrund

Kommissionen fremsatte den 7. juni 2018 forslag til Rådets forordning om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskabs forsknings- og uddannelsesprogram for perioden 2021-2025, som komplementerer Horisont Europa – rammeprogrammet for forskning og innovation. Retsgrundlaget for dette program er artikel 7 i Euratomtraktaten, hvoraf det fremgår at Rådet træffer beslutninger med enstemmighed. Kommissionen har til opgave at fremme og lette den nukleare forskning i medlemsstaterne og at supplere denne ved gennemførelsen af Fællesskabets forsknings- og undervisningsprogram (traktatens artikel 4).

Forslaget indgår i lovgivningspakken vedrørende "Horisont Europa" – rammeprogrammet for forskning og innovation. Det er udformet med henblik på gennemførelse af EU's næste langsigtede finansielle ramme for 2021-2027 og Kommissionens prioriteter som fastsat i dagsordenen for job, vækst, retfærdighed og demokratisk forandring og Kommissionens overordnede politiske prioriteter (Horisont Europa).

Med forslaget til Euratoms forsknings- og uddannelsesprogram tages der fat på centrale områder af kerneenergiens forskellige anvendelser i Europa. Anvendelsen af kerneenergi til elproduktion og andre anvendelser til gavn for befolkningen i Europa fordrer en indsats på lang sigt for at mindske sikkerheds- og

sikringsrelaterede risici og støtte udviklingen af mere sikker nuklear teknologi og optimal strålingsbeskyttelse. Offentlig og privat forskning i medlemsstaterne kan spille en væsentlig rolle i denne indsats. Euratom har til opgave at supplere medlemsstaternes bidrag ved hjælp af et fællesskabsbaseret forsknings- og uddannelsesprogram.

I dette forslag til Euratoms forsknings- og uddannelsesprogram for 2021-2025 anmoder Kommissionen Rådet om at godkende et femårsprogram (den femårige tidsramme er fastlagt ved Euratom-traktatens artikel 7), der vil videreføre de centrale forskningsaktiviteter inden for det aktuelle program, udvide forskning i andre anvendelser af ioniserende stråling end elproduktion og foretage forbedringer inden for uddannelse og adgang til forskningsinfrastruktur. Det foreslåede program vil supplere Horisont Europa, og de samme instrumenter og regler for deltagelse anvendes. Med forslaget fastlægges budgettet og et sæt fælles forskningsmålsætninger for både direkte og indirekte aktioner, der skal gennemføres i overensstemmelse med de arbejdsprogrammer, der aftales med medlemsstaterne.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

3. Formål og indhold

Programmet viderefører de væsentligste forskningsaktiviteter fra Euratom-programmet for 2014-2020, samtidig med at der introduceres en række nye specifikke målsætninger.

Programmet er i overensstemmelse med forslagene om Horisont Europa, idet de som de eneste EU- og Euratomprogrammer støtter forskning og innovation, og de supplerer national finansiering. De fleste af bestemmelserne vedrørende gennemførelse, evaluering og forvaltning er ens for begge programmer. Forskningsområder, der støttes af Euratomprogrammet, er ikke medtaget i Horisont Europa af såvel retlige (særskilte traktater) som ledelsesmæssige (overlapning undgås) årsager. Dog vil der være mere fokus på at udvikle synergier med Horisont Europa.

Programmets formål

Et af målene for Det Europæiske Atomenergifællesskab ("Fællesskabet") er at bidrage til højnelse af levestandarden i medlemsstaterne. Nuklear forskning kan bidrage til social velfærd, økonomisk velstand og miljømæssig bæredygtighed ved at forbedre den nukleare sikkerhed og sikring samt strålingsbeskyttelsen. Forskningen i strålingsbeskyttelse har skabt forbedringer inden for medicinsk teknologi, som kommer mange borgere til gode, og denne forskning kan nu føre til forbedringer i andre sektorer såsom industri, landbrug, miljø og sikkerhed. Lige så vigtigt er den nukleare forsknings potentielle bidrag til den langsigtede dekarbonisering af energisystemet på en sikker, virkningsfuld og sikret måde.

Ved denne forordning fastlægges Det Europæiske Atomenergifællesskabs forsknings- og uddannelsesprogram for perioden 2021-2025 samt reglerne for deltagelse i indirekte aktioner i henhold til dette program og formidling af resultater.

Programmets struktur

Programmet består af følgende hovedkomponenter:

- (a) Fusionsforskning og – udvikling
- (b) Nuklear fission, sikkerhed og strålingsbeskyttelse
- (c) Direkte aktioner, der gennemføres af Det Fælles Forskningscenter

Programmets målsætninger

Programmet har følgende generelle målsætninger:

- a) forsknings- og uddannelsesaktiviteter på det nukleare område gennemføres til støtte for den fortsatte forbedring af nuklear sikkerhed, sikring og strålingsbeskyttelse
- b) der bidrages potentielt til den langsigtede dekarbonisering af energisystemet på en sikker og effektiv måde.

Programmet har følgende specifikke målsætninger:

- a) forbedre og støtte nuklear sikkerhed, sikring og sikkerhedskontrol, strålingsbeskyttelse, sikker håndtering af brugt brændsel og radioaktivt affald samt dekommissionering, inklusiv sikker og bedre sikret anvendelse af kerneenergi og af anden anvendelse end elproduktion af ioniserede stråling
- b) fastholde og videreudvikle ekspertise og topkvalitet på det nukleare område i Fællesskabet
- c) fremme udviklingen af fusionsenergi som en potentiel fremtidig energikilde til elektricitets produktion, og bidrage til gennemførelsen af køreplanen for fusionsenergi
- d) Fællesskabets, og dets medlemsstaters, politik inden for nuklear sikkerhed, sikkerhedskontrol og sikring støttes.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Deltagelse af tredjelande

De tredjelande, der kan komme i betragtning til associering til programmet, er tiltrædende lande, kandidatlande og potentielle kandidater samt lande, der er omfattet af den europæiske naboskabspolitik. Endvidere kan tredjelande og områder, der opfylder følgende kriterier, komme i betragtning:

- de har en god kapacitet inden for videnskab, teknologi og innovation
- de tilslutter sig princippet om en regelbaseret og åben markedsøkonomi, herunder en retfærdig og rimelig behandling af intellektuelle ejendomsrettigheder, som understøttes af demokratiske institutioner
- de fremmer aktivt politikker med henblik på at forbedre borgernes økonomiske og sociale velfærd.

De nærmere betingelser for associering er fastlagt i de konkrete associeringsaftaler samt i øvrige bestemmelser i programmet.

Forvaltning af programmet

Programmet gennemføres ved direkte forvaltning i overensstemmelse med finansforordningen eller ved indirekte forvaltning med finansieringsorganer, der er omhandlet i finansforordningens artikel 61, stk. 1, litra c).

Programmet kan yde finansiering i enhver af de former, der er fastsat i finansforordningen, særlig tilskud, priser og udbud. Det kan også yde finansiering i form af finansielle instrumenter inden for blandingsoperationer.

De vigtigste typer af aktioner, der skal anvendes i Programmet, er fastlagt og defineret i bilag II til Horisont Europa.

Programmet støtter også direkte aktioner, der gennemføres af JRC.

Endelig kan dele af programmet gennemføres ved hjælp af europæiske partnerskaber.

Programmering, overvågning, evaluering og kontrol

Programmet gennemføres ved hjælp af arbejdsprogrammer, der er omhandlet i artikel 110 i finansforordningen ved hjælp af gennemførelsesretsakter efter den i programmet fastsatte undersøgelsesprocedure. Arbejdsprogrammerne skal, når det er relevant, indeholde en angivelse af det beløb, der er afsat til hver aktion, og en foreløbig tidsplan for gennemførelsen. I forbindelse med tilskud angives prioriteterne, udvælgelses- og tildelingskriterierne og de forskellige tildelingskriteriers relative vægt samt den maksimale sats for finansiering af de samlede støtteberettigede omkostninger. Desuden kan der være eventuelle yderligere forpligtelser for modtagerne, jf. artikel 35 og 37 i Horisont Europa. I forbindelse med det flerårige arbejdsprogram for direkte aktioner, der gennemføres af JRC, indhenter Kommissionen udtalelse fra JRC's Styrelsesråd i overensstemmelse med afgørelse 96/282/Euratom.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Evalueringer skal gennemføres, så resultaterne kan indgå i beslutningsprocessen vedrørende programmet, dets efterfølger og andre initiativer af relevans for forskning og innovation.

Den foreløbige evaluering af programmet foretages, når der foreligger tilstrækkelige oplysninger om programmets gennemførelse, dog senest tre år efter påbegyndelsen af programmets gennemførelse.

Ved afslutningen af programmets gennemførelse og senest fire år efter afslutningen i 2025, gennemfører Kommissionen en endelig evaluering af programmet. Den skal omfatte en vurdering af de langsigtede virkninger af tidligere programmer.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har den 16. januar 2019 vedtaget en udtalelse om programmet på opfordring af Rådet. I svaret godkender Europa-Parlamentet Kommissionens forslag med en række opfordringer til ændringer, herunder at programmet vedtages med hjemmel i den almindelige lovgivningsprocedure således at parlamentet blive medlovgivningsgiver. Parlamentet anfører desuden bl.a., at:

- nuklear forskning yder et vigtigt bidrag til den miljømæssige bæredygtighed og kampen mod klimaændringer ved at mindske Unionens afhængighed af importeret energi.
- Euratomprojekter om håndtering af affald bidrager til en bedre forståelse af spørgsmål vedrørende håndtering af radioaktivt affald i Unionen, herunder sikkerheden på fremtidige geologiske deponeringsanlæg, konditionering af radioaktivt affald og brugt brændsels opførsel på lang sigt på et deponeringsområde.
- udvikle viden om sikker, effektiv og omkostningseffektiv dekommissionering af anlæg, der når slutningen af deres levetid.

- at programmet er et yderst vigtigt led i Unionens indsats for at bevare og styrke sin videnskabelige og industrielle førerposition inden for energiteknologi. For at understøtte en sikker drift af de eksisterende fissionskraftværker og lette dekarboniseringen af energisystemet bør fissionsforskningen fortsat indgå som en integrerende del af Euratomprogrammet.
- det er afgørende, at nøgleprincipperne om topkvalitet og åben videnskab fastholdes i programmerne.
- de aktiviteter, der udvikles under programmet, bør søge at fremme ligestilling mellem mænd og kvinder inden for forskning og innovation ved navnlig at tage fat om de underliggende årsager til skæv kønsfordeling, ved at udnytte både kvindelige og mandlige forskeres potentiale fuldt ud og ved at integrere kønsdimensionen i projektindholdet med henblik på at forbedre kvaliteten af forskning og stimulere innovation.
- at Det Fælles Forskningscenter (JRC) yder støtte til standardisering, åben adgang for EU-forskere til individuelle nukleare anlæg og uddannelsesaktiviteter på områder som f.eks. nukleare garantier, nuklear eftersporning eller nuklear dekommissionering.
- at forsknings- og innovationsaktiviteter, der gennemføres under programmet, må udelukkende være rettet mod civile anvendelsesformål.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen anfører, at det problem, som Euratomprogrammet søger at løse, berører Unionen som helhed, fordi problemer med nuklear sikkerhed og sikring rækker ud over landegrænserne, og fordi udviklingen af fusionsenergi fordrer en forskningsindsats i en meget stor målestok. Da en kernekraftulykke kan påvirke flere medlemsstater på tværs af landegrænser, har alle EU-lande interesse i nuklear sikkerhed, også selv om de ikke selv driver reaktorer.

Alle medlemsstater benytter stråling til medicinske formål og i industrielle anvendelser (landbrug, behandling af fødevarer med ioniserende stråling, metrologi osv.). De harmoniserede standarder, der er fastsat ved de forskellige direktiver, og de hermed forbundne forskningsimplikationer understreger tydeligt behovet for at behandle tekniske og uddannelsesmæssige spørgsmål på en ensartet måde i hele Unionen.

Nuklear sikkerhed er et nationalt ansvar, men programmets direkte aktioner bidrager til at imødegå nogle af de sikringsrelaterede udfordringer, som Unionen står over for, og deres globale dimension på området nuklear detektion samt nuklear eftersporning og uddannelse.

Regeringen er enig i denne vurdering, hvorefter forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Meddelelsen vurderes at have erhvervsøkonomiske, samfundsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser for Danmark.

Hvad angår de erhvervsøkonomiske og samfundsøkonomiske konsekvenser så vurderer Kommissionen, at nuklear teknologi og teknologi vedrørende ioniserede stråling spiller fortsat en rolle i EU-borgernes liv, hvad enten det drejer sig om energi og forsynings sikkerhed eller brugen af stråling og radionukleider inden for medicin og industri. Det påpeges også, at inddragelsen af europæisk industri i fusionsforskning fremmer innovation, f.eks. udviklingen af højteknologiske spinoff-produkter i andre sektorer, såsom medicinalbranchen og flyindustrien.

Hvad angår de statsfinansielle konsekvenser foreslår Kommissionen, at finansieringsrammen for gennemførelsen af programmet fastlægges til 1,675 mia. EUR (løbende priser). Det anførte beløb skal dække hele MFF perioden frem til og med 2027, selvom Euratom-Traktaten fastlægger, at programmer skal være femårige.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Den vejledende fordeling af dette beløb anføres som:

- (a) Fusionsforskning og -udvikling: 724,6 mio. EUR
- (b) Nuklear fission, sikkerhed og strålingsbeskyttelse: 330,9 mio. EUR
- (c) Direkte aktioner – Det Fælles Forskningscenter: 619,5 mio. EUR

Danmarks indirekte bidrag til programmet via EU-budgettet – svarende til ca. 2 procent – for perioden 2021-2027 beløber sig til 33,5 mio. EUR eller 4,8 mio. EUR årligt i perioden, svarende til ca. 35,9 mio. kr. årligt (såfremt budgetforslaget fastholdes).

8. Høring

Samlenotat er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at medlemsstaterne generelt vil forholde sig positive til forslag til forordning.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen lægger vægt på, at drøftelser vedr. forslaget ikke foregriber forhandlingerne om den kommende flerårige finansielle ramme (MFF) for 2021-2027.

Med hensyn til fusionsforskningen støtter regeringen denne. Hvad angår fissionsforskningen mener regeringen generelt, at budgetmidlerne bør koncentreres om sikkerhed og affaldshåndtering i forbindelse med eksisterende reaktorer samt om strålingsbeskyttelse. Dog kan nuklearforskning og teknologi rettet mod medicin fortsat støttes.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Folketingets Europaudvalg fik fremsendt grund- og nærhedsnotat om forslaget den 13. juli 2018. Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg under punktet "Siden sidst" på møde den 20. september 2019.

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**

6. Anneks IV til Horisont Europa forordningen (synergier)

KOM (2018) 435

Nyt notat.

1. Resumé

Det finske formandskab forventes at sætte punktet på dagsordenen til delvis generel indstilling.

Anneks IV til Horisont Europa forordningen beskriver mulighederne for synergi mellem Horisont Europa og andre EU-programmer.

Regeringen lægger vægt på, at forslaget vedrørende synergier mellem EU-programmer ikke foregriber forhandlingerne om den kommende flerårige finansielle ramme (MFF) for perioden 2021-2027. Fra dansk side ser man overordnet positivt på mulighederne for at skabe indholdsmæssig synergi mellem Horisont Europa og andre EU-programmer, herunder Erasmus+, LIFE, Invest EU, Den Europæiske Forsvarsfond og de europæiske struktur- og investeringsfonde.

Sagen forelægges udvalget til orientering. Der er taget forhandlingsoplæg på det samlede Horisont Europa forslag den 23. november 2018.

2. Baggrund

I marts 2019 indgik Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet en delvis politisk aftale om det kommende rammeprogram for forskning og innovation, Horisont Europa. Enkelte dele af Horisont Europa forslaget var ikke omfattet af aftalen, herunder Anneks IV.

Horisont Europa består af en hovedforordning KOM (2018) 435 inkl. en række annekser og en afgørelse om særprogrammet KOM (2018) 436. Formålet med Horisont Europa er at støtte hele værdikæden for forskning og innovation – fra forskningsmæssigt gennembrud til indførelse af produkt på markedet – på en integreret måde og rettet mod civile anvendelsesformål. Samtidig sigter forslaget mod at styrke EU's konkurrenceevne.

3. Formål og indhold

For at få mest muligt ud af Unionens midler er det intentionen at optimere synergi mellem relevante programmer. I bilag IV til Horisont Europa-forordningen beskrives potentialet for synergi mellem Horisont Europa og Agricultural Guarantee Fund and the European Agricultural Fund for Rural Development, European Maritime and Fisheries Fund, European Regional Development Fund, European Social Fund Plus, Connecting Europe Facility, Digital Europe Programme, Single Market Programme, LIFE - Programme for Environment and Climate Action, Erasmus Programme, European Space Programme, Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument, Internal Security Fund, InvestEU Fund, Innovation Fund under the Emission Trading Scheme, Euratom Research and Training Programme og European Defence Fund.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

For at øge potentialet for synergi er der mulighed for at kombinere finansiering fra Horisont Europa med andre EU-instrumenter, herunder finansiering fra struktur- og investeringsfondene; dog således at dobbeltfinansiering undgås. Den konkrete implementering af programmerne herunder forenkling og ensretning af regelsæt vil spille en væsentlig rolle.

Øget synergi mellem Horisont Europa og de europæiske struktur- og investeringsfonde kan være med til at styrke de nationale og regionale aktørers forsknings- og innovationskapacitet, hvilket er særlig relevant i de mindre udviklede regioner, som også ofte halter bagefter inden for forskning og innovation.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Europa-Kommissionen anfører, at Unionen har behov for at investere i forskning og innovation for at opnå stordriftsfordele samt øget rækkevidde og effekt. EU-finansierede forsknings- og innovationsaktiviteter frembringer som nævnt i forslaget påviselig merværdi sammenlignet med national og regional støtte. Rammeprogrammets aktiviteter skaber en kritisk masse til at imødegå globale udfordringer, styrker Unionens videnskabelige topkvalitet gennem konkurrenceudsatte midler, skaber tværfaglige netværk på tværs af grænser, øger Unionens konkurrenceevne og skaber nye markedsmuligheder. Regeringen er enig i Europa-Kommissionens vurdering af, at forslaget om rammeprogrammet og særprogrammet er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget om Anneks IV til Horisont Europa forordningen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Forslaget om Anneks IV til Horisont Europa forordningen vurderes ikke selvstændigt at have erhvervsøkonomiske, samfundsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser for Danmark.

8. Høring

Samlenotat er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemsstater forventes at kunne støtte forslaget.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen lægger vægt på, at synergier mellem EU-programmer ikke foregriber handlingerne om den kommende fler-årige finansielle ramme (MFF) for perioden 2021-2027.

For så vidt angår budgetmæssig fleksibilitet, har det fra dansk side hidtil været lagt til grund, at Kommissionens forslag findes for vidtgående, idet spørgsmålet må ses i tæt sammenhæng med det samlede udgiftsniveau.

Det er en prioritet for regeringen at skabe øget indholdsmæssig sammenhæng mellem forskning, uddannelse og innovation. Det er i det lys positivt, at der ses på muligheder for øget synergi mellem Horisont Europa og bl.a. Erasmus+, hvor særligt initiativet om nye strategiske netværk af europæiske universiteter spiller en væsentlig rolle.

Regeringen finder, at øget indholdsmæssig synergi mellem Horisont Europa, Den Europæiske Garantifond for Landbruget, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og LIFE-programmet potentielt kan bidrage til at indfri ambitiøse EU-målsætninger på klima- og miljøområdet under hensyntagen til excellence-princippet.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Regeringen finder endvidere, at øget indholdsmæssig synergi mellem prioriteter inden for Invest EU, Den Europæiske Forsvarsfond og Horisont Europa, herunder det nye Europæiske Innovationsråd (EIC), potentielt kan bidrage til at øge Europas innovationskapacitet, herunder evnen til at omsætte excellent forskning til innovative løsninger.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har været tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg, dog ikke som selvstændigt punkt, men i forbindelse med forhandlingsoplæg den 23. november 2018 på det samlede Horisont Europa forslag.

7. Betragtninger til Horisont Europa forordningen

KOM (2018) 435

Nyt notat.

1. Resumé

Det finske formandskab forventes at sætte punktet på dagsordenen til delvis generel indstilling.

Betragtningerne til Horisont Europa forordningen er en del af retsaktens præambel og begrundet de væsentligste bestemmelser og ændringer i selve forordningsteksten. Regeringen lægger vægt på, at forslaget vedrørende betragtninger til Horisont Europa forordningen ikke foregriber forhandlingerne om den kommende flerårige finansielle ramme (MFF) for perioden 2021-2027. Regeringen kan støtte de foreslåede betragtninger.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Sagen forelægges udvalget til orientering. Der er taget forhandlingsoplæg på det samlede Horisont Europa forslag den 23. november 2018.

2. Baggrund

I marts 2019 indgik Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet en delvis politisk aftale om det kommende rammeprogram for forskning og innovation, Horisont Europa. Enkelte dele af Horisont Europa forslaget var ikke omfattet af aftalen, det gælder eksempelvis de fleste af betragtningerne til forordningen. En mindre del af betragtningerne er del af den delvise politiske aftale.

3. Formål og indhold

Horisont Europa består af en hovedforordning KOM (2018) 435 inkl. en række annekser og en afgørelse om særprogrammet KOM (2018) 436. Betragtningerne er en del af hovedforordningens præambel. Formålet med betragtningerne er at beskrive og begrundede de væsentligste bestemmelser og ændringer i selve forordningen.

Der er i alt 54 betragtninger til Horisont Europa, heraf indgik de 18 i den delvise politiske aftale om Horisont Europa. De betragtninger, der indgik i aftalen, handler fortrinsvis om mere ligelig deltagelse fra alle mellem medlemsstater ("widening") og Det Europæiske Innovationsråd.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig om betragtningerne.

5. Nærhedsprincippet

Europa-Kommissionen anfører, at Unionen har behov for at investere i forskning og innovation for at opnå stordriftsfordele samt øget rækkevidde og effekt. EU-finansierede forsknings- og innovationsaktiviteter frembringer som nævnt i forslaget påviselig merværdi sammenlignet med national og regional støtte. Rammeprogrammets aktiviteter skaber en kritisk masse til at imødegå globale udfordringer, styrker Unionens videnskabelige topkvalitet gennem konkurrenceudsatte midler,

skaber tværfaglige netværk på tværs af grænser, øger Unionens konkurrenceevne og skaber nye markedsmuligheder. Regeringen er enig i Europa-Kommissionens vurdering af, at forslaget om rammeprogrammet og særprogrammet er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Betragtningerne til Horizon Europe har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Betragtningerne til Horizon Europe forordningen vurderes ikke selvstændigt at have erhvervsøkonomiske, samfundsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser for Danmark.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

8. Høring

Samlenotat er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemsstater forventes at kunne støtte forslaget.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen lægger vægt på, at forslaget vedrørende betragtninger til Horisont Europa forordningen ikke foregriber forhandlingerne om den kommende flerårige finansielle ramme (MFF) for perioden 2021-2027. Regeringen kan støtte de foreslåede betragtninger.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har været tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg, dog ikke som selvstændigt punkt, men i forbindelse med forhandlingsoplæg den 23. november 2018 på det samlede Horisont Europa forslag.

8. Rådskonklusioner om den opdaterede bioøkonomiske strategi

Nyt notat.

1. Resumé

Det finske formandskab har udarbejdet et udkast til rådskonklusioner om den opdaterede bioøkonomiske strategi. Konklusionerne fremhæver vigtigheden af et holistisk syn på relevante politikker, hensyntagen til en fair transition og en tværsektoral tilgang. Fra dansk side bakker man op om de finske ambitioner om at sætte den bioøkonomiske strategi på dagsordenen. Regeringen er overordnet enig i behovet for at omstille den primære produktions- og forarbejdningsindustri til en cirkulær og bæredygtig bioøkonomi, der kan bidrage til værditilvækst og reducere miljøpåvirkningerne og udledningerne af drivhusgasser. Landbrug, skovbrug og den marine sektor kan spille en nøglerolle i denne henseende. For regeringen er det centralt, at rådskonklusionerne understøtter omstillingen til et klimaneutralt EU senest i 2050 med henblik på opfyldelse af Parisaftalen og Verdensmålene. Regeringen lægger vægt på udvikling af bioøkonomi på et bæredygtigt grundlag, herunder gode muligheder for forskning og udvikling, for udbredelsen af bioraffineringsanlæg og udvikling af bioøkonomiske forretningsmodeller.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Sagen forelægges udvalget til orientering.

2. Baggrund

Kommissionen har den 11. oktober 2018 fremlagt en meddelelse, som indeholder revideret bioøkonomistrategi ved navn "En bæredygtig europæisk bioøkonomi: Større økonomisk, social og miljømæssig sammenhæng". Ved rådsmødet (konkurrence – forskningsdelen) den 29. november 2019 forventes rådskonklusionerne om bioøkonomi vedtaget som opfølgning på den opdaterede bioøkonomiske strategi.

3. Formål og indhold

Bioøkonomi er en dagsorden, hvor bæredygtig udnyttelse af biologiske ressourcer skaber grundlag for klima- og miljøvenlige alternativer til produkter og services, der normalt produceres af fossile ressourcer. Bioraffinering er forarbejdning af biomasse fra land, skov, hav, fødevarerindustri og husholdninger, så den kan anvendes til forskellige produkter.

I den reviderede bioøkonomistrategi fra 2018 understreges det, at det kræver en fælles indsats fra de offentlige myndigheder og industrien at skabe en bæredygtig cirkulær bioøkonomi. I strategien nævnes derfor 14 konkrete initiativer, som Kommissionen ville lancere i 2019, som skal være retningsgivende for den fælles indsats. Den opdaterede bioøkonomistrategi har overordnet til formål at fremme implementeringen af Parisaftalen og opfyldelse af Verdensmålene. Strategien indebærer ikke ny lovgivning, men bliver fra 2019 implementeret via en række konkrete tiltag især fra Kommissionen og til dels fra EU's medlemsstater.

Formandskabets udkast til rådskonklusioner gentager blandt andet de tre hovedområder fra den opdaterede bioøkonomiske strategi:

- Styrkelse og opskalering af de biobaserede sektorer, frigørelse af investeringer og åbning af markeder
- Hurtig indførelse af lokale bioøkonomier på tværs af Europa
- Forståelse af bioøkonomiens økologiske grænser

Rådskonklusionerne understreger behovet for opfølgning og implementering fra såvel Kommissionen som EU's medlemsstater. Konklusionerne fremhæver vigtigheden af et holistisk syn, hensyntagen til en økonomisk fair omstilling og en tværsektoral tilgang. I konklusionerne opfordres medlemsstaterne til at udvikle og opdatere deres nationale bioøkonomistrategier og Kommissionen opfordres til at rådgive medlemsstater i at søge synergier mellem forskellige kilder til finansiering, herunder strukturfondene.

Bioøkonomi skal gøres cirkulær og skabe job og vækst i alle regioner og områder. Konklusionerne anerkender de forskellige udviklingsstadier af bioøkonomien i Europa, herunder potentialet i brug af biomasse fra Øst- og Centraleuropa, og inviterer Kommissionen til at vejlede i forhold til udviklingen af bioøkonomistrategier i den forbindelse.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

Behovet for at modernisere den primære produktions- og forarbejdningsindustri og dermed bevæge sig mod en cirkulær og bæredygtig bioøkonomi understreges. En bæredygtig cirkulær bioøkonomi kan ifølge konklusionerne styrke konkurrenceevnen og være en god forretning for primærproducenter.

Der er ligeledes fokus på vigtigheden af forskning- og innovation for at nå i mål med den opdaterede bioøkonomi strategi og Kommissionen opfordres til at udvikle og implementere en monitoreringsramme, som kan offentliggøres ved videnscenteret for bioøkonomi og medlemsstaterne opfordres til at samarbejde med videnscenteret i forhold til erfaringsudvekling. Det understreges i rådskonklusionerne at den europæiske bioøkonomi skal være et vigtigt element i implementeringen af Green Deal.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke i sig selv lovgivningsmæssige konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Rådskonklusionerne har ikke i sig selv statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske konsekvenser.

8. Høring

Samlenotat er sendt i høring i EU-Specialudvalget for Forskning med høringsfrist den 5. november 2019. Der er ikke modtaget høringssvar.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

De øvrige medlemsstater forventes at kunne støtte rådskonklusionerne.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side bakker man op om de finske ambitioner om at sætte den bioøkonomiske strategi på dagsordenen. Med en stor og effektiv fødevaresektor har Danmark interesse i, at EU fastholder fokus på bioøkonomi, og at bioøkonomi kobles tæt til klima, miljø, energi, den fælles landbrugspolitik og dagsordenen for cirkulær økonomi, som også bidrager til en værditilvækst i primærerhvervet, der samtidig bidrager til at reducere udledningerne af drivhusgasser. Regeringen er overordnet enig i behovet for at omstille den primære produktions- og forarbejdningsindustri til en cirkulær og bæredygtig bioøkonomi, der kan bidrage til værditilvækst og reducere udledningerne af drivhusgasser. Landbrug, skovbrug og den marine sektor kan spille en nøglerolle i denne henseende. For regeringen er det centralt, at rådskonklusionerne understøtter omstillingen til et klimaneutralt EU senest i 2050 med henblik på opfyldelse af Parisaftalen og Verdensmålene. Regeringen vil i den videre proces lægge vægt på udvikling af bioøkonomi på et bæredygtigt grundlag, herunder gode muligheder for forskning og udvikling, for udbredelsen af bioraffineringsanlæg og udvikling af bioøkonomiske forretningsmodeller.

Uddannelses- og
Forskningsministeriet

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen er ikke tidligere forelagt Folketingets Europaudvalg.